

Femte Mosebog i de senere skrifter

Ugens vers

"Alligevel var det kun dine fædre, Herren fattede kærlighed til og elskede; det var jer, deres efterkommere, han udvalgte af alle folkene, og sådan er det i dag" (5 Mos 10,15).

Introduktion

En af de fascinerende ting ved Bibelen, især Det Gamle Testamente, er, hvor ofte den henviser eller hentyder til sig selv. Det vil sige, de senere forfattere i Det Gamle Testamente henviser til de tidligere, og bruger deres skrifter til at understrege en pointe.

Salme 81 går fx tilbage til Anden Mosebog og citerer næsten ordret fra indledningen til De Ti Bud, når salmisten skriver: "Jeg er Herren din Gud, som førte dig op fra Egypten" (Sl 81,11).

I hele Det Gamle Testamente bliver der henvist til Første Mosebog, især til skabelsesberetningen, som fx i Jer 4,23: "Jeg så jorden, og der var tomhed og øde, himlen, og der var intet lys." (Se 1 Mos 1,2).

Mange gange henviste de senere forfattere i Det Gamle Testamente som fx profeterne til Femte Mosebog, der spillede en central rolle i det tidlige Israels pagtsliv. I denne uge skal vi fokusere på, hvordan bogen blev brugt af de senere bibelske forfattere. Hvilke dele af Femte Mosebog brugte de, og hvilke konklusioner kom de med, som også har relevans for os i dag?

Ugens tekster

- 2 Kong 22
- Neh 9,6
- Jer 7,1-7
- Sl 148,4
- Jer 29,13
- Mika 6,1-8
- Dan 9,1-19

Lovbogen

Josija, konge i Juda, var kun otte år, da han blev konge. Han herskede i 31 år (640-609 f.Kr.) og døde på slagmarken. I det attende år af hans regeringstid skete der noget, som i hvert fald for en tid ændrede Guds folks historie.

2 Kong 22

Hvad kan vi lære af denne begivenhed?

Forskere har længe været enige om, at "lovbogen" (v. 8) var Femte Mosebog, som tilsyneladende i mange år havde været tabt for folket.

"Det gjorde et dybt indtryk på Josija, da han for første gang hørte de formaninger og advarsler, som dette gamle manuskript indeholdt. Først nu stod det fuldstændigt klart for ham, at der ikke var noget at tage fejl af, da Gud stillede Israel over for valget mellem 'livet og døden, velsignelsen og forbandelsen' (5 Mos 30,19) ... Bogen var fyldt med løfter om Guds villighed til helt og fuldt at frelse dem, der stoled ubetinget på ham. De blev udfriet fra Egypten ved hans stærke arm, og han havde lovet at vise sin væld, når de skulle bosætte sig i Det Forjættede Land, og give dem en førerstilling blandt alle folk på jorden" (Ellen White, *Profeter og konger*, s. 192-193).

I hele det følgende kapitel kan vi se, hvor alvorligt kong Josija iværksatte, at de skulle "følge Herren og holde hans befalinger, formaninger og love af hele deres hjerte og af hele deres sjæl" (2 Kong 23,3; se også 5 Mos 4,29; 6,5; 10,12; 11,13). Denne reformation indbefattede en udrensning af "dødemanerne og sandsigerne, husguderne og møgguderne og alle de ækle guder, som fandtes i Judas land og i Jerusalem, ... for at opfylde lovens ord, som stod i den bog, præsten Hilkija havde fundet i Herrens tempel" (2 Kong 23,24).

Femte Mosebog var fyldt med advarsler og formaninger mod at følge skikkene hos de folk, som boede omkring dem. Josijas handlinger indbefattede henrettelsen af afgudspræster i Samaria (2 Kong 23,20) og viser, hvor langt Guds folk havde forvildet sig bort fra den sandhed, de var blevet betroet. I stedet for at være det hellige folk, som det var meningen, de skulle være, gik de på kompromis med verden, selv om de ofte tænkte: *Vores forhold til Herren er helt fint.*

Hvilket farligt selvbedrag.

Til eftertanke

Hvad kan vi have brug for at rense ud fra vores egne hjem eller vores kirkes institutioner, så vi i sandhed kan tjene Herren med hele vores hjerte og sjæl?

Himlenes himmel

Femte Mosebog gør det meget klart, at loven og pagten var central ikke alene for Israels forhold til Gud, men også for folkets opgave som "et udvalgt folk" (5 Mos 7,6; 5 Mos 14,2; 5 Mos 18,5).

5 Mos 10,12-15

Læs denne tekst, hvor lovens betydning for Israels udvalgte status understreges. Men hvad mener Bibelen med udtrykket "himlenes himmel"? Hvad er Moses' pointe med dette udtryk?

Det er ikke helt klart, hvad "himlenes himmel" betyder, i hvert fald ikke ud fra den umiddelbare sammenhæng, men Moses henviser til Guds storhed, majestæt og magt. Det vil sige, at ikke kun himlen selv, men "himlenes himmel" tilhører ham. Det er mest sandsynligt et idiomatisk udtryk, som henviser til Guds fuldstændige suverænitæt over hele skaberværket.

Læs følgende vers, som alle er baseret på dette udtryk, som første gang findes i Femte Mosebog. Hvad er pointen i hvert tilfælde, og hvordan ser vi Femte Mosebogs indflydelse?

· 1 Kong 8,27

· Neh 9,6

· Sl 148,4

Især i Neh 9 er temaet meget tydeligt med Gud som skaber og den eneste, som skal tilbedes. Han skabte alt, også "himlenes himmel med hele dens hær" (Neh 9,6). Faktisk siger Neh 9,3, at han læste op "af Herren deres Guds lovbog", som ligesom på Josijas' tid mest sandsynligt var Femte Mosebog. Det forklarer, hvorfor levitterne nogle få vers senere i deres lovpris og tilbedelse af Gud bruger udtrykket "himlenes himmel", som er taget direkte fra Femte Mosebog.

Til eftertanke

Gud har ikke alene skabt jorden, men også "himlenes himmel". Tænk over, at den Gud var villig til at dø på korset! Hvorfor er tilbedelse en passende reaktion på, hvad Gud har gjort for os?

Femte Mosebog i Jeremias' Bog

For mange år siden ledte en ung agnostiker ivrigt efter sandhed, uanset, hvad den sandhed var, og hvor den ledte ham hen. Han kom til sidst til ikke alene at tro på Gud Faderen og Jesus, men han accepterede også syvendedags adventisternes budskab. Hans yndlingsvers i Bibelen var Jer 29,13, hvor der står: "Søger I mig, skal I finde mig. Når I søger mig af hele jeres hjerte." Men mange år senere opdagede han i sit studium af Bibelen igen dette vers, men denne gang i Femte Mosebog. Jeremias havde altså hentet det fra Femte Mosebog.

5 Mos 4,23-29

I hvilken sammenhæng gives dette løfte til Israel, og hvordan kan det relatere til os i dag?

Som vi allerede har set, var Femte Mosebog blevet genopdaget under kong Josijas regeringstid, og det var under kong Josiajas styre, at Jeremias begyndte sit arbejde. Det er derfor ikke så mærkeligt, at Femte Mosebogs indflydelse kan ses i Jeremias' Bog.

Jer 7,1-7

Hvad siger Jeremias, at folket skal gøre, og hvilken forbindelse har det til det, der var skrevet i Femte Mosebog?

Igen og igen understregede Moses i Femte Mosebog, hvordan deres tilværelse i Kana'an var betinget, og at de, hvis de var ulydige, ikke ville forblive i det land, som Gud havde udvalgt for dem. Se på den specifikke advarsel i Jer 7,4. Ja, dette var Guds tempel og ja, de var Guds udvalgte folk, men det ville ikke være af betydning, hvis de ikke var lydige.

Denne lydighed indbefattede, hvordan de behandlede fremmede, faderløse og enker. Det er en tanke, som går direkte tilbage til Femte Mosebog og nogle af de pagtsbetingelser, som det påhvilede dem at følge: "Du må ikke bøje retten for den fremmede og den faderløse, og du må ikke tage enkens klædning i pant" (5 Mos 24,17; se også 5 Mos 24,21; 5 Mos 10,18-19; 5 Mos 27,19).

Til eftertanke

Læs Jer 4,4 og sammenlign teksten med 5 Mos 30,6. Hvilket budskab gives til folket, og hvordan er princippet i det også relevant for Guds folk i dag?

Hvad Herren kræver af dig

Store dele af profeternes skrifter bestod af appeller om trofasthed. Og ikke kun en generel trofasthed, men specifikt en trofasthed mod israelitternes del af pagten. Pagten var blevet genbekræftet, lige før de gik ind i Det Lovede Land, og det er, hvad Femte Mosebog beskriver. Efter en omvej på 40 år var Herren nu ved at opfylde flere af sine pagtsløfter. Moses formanede folket til også at opfylde deres del. Mange afsnit i profeternes skrifter indeholdt grundlæggende den samme appel til folket om at opfylde deres del af pagten.

Mika 6,1-8

Hvad siger Herren til folket? Hvilken sammenhæng er der med Femte Mosebog? Se også Amos 5,24 og Hos 6,6.

Bibelforskere ser i disse vers hos Mika det, man omtaler som en "pagtsretssag", hvor Herren sagsøger sit folk for at have brudt pagten. I dette tilfælde siger Mika, at "Herren fører sag mod sit folk" (Mika 6,2). Det hebraiske ord *rib*, som i dette vers er oversat med både "sag" og "anklage", er en juridisk betegnelse for retssag. Det vil sige, at Herren lagde sag an mod folket. Det fremhæver den juridiske side af pagten. Det bør ikke være en overraskelse, for centralt i pagten stod loven.

Læg også mærke til, hvordan Mika låner sprogbrug direkte fra Femte Mosebog: "Og nu, Israel, hvad andet kræver Herren din Gud af dig, end at du skal frygte Herren din Gud, vandre ad alle hans veje og elske ham og tjene Herren din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl, så du holder Herrens befalinger og hans love, som jeg giver dig i dag, til bedste for dig selv" (5 Mos 10,12-13). Mika understreger, at den troendes liv skal baseres på lovens ånd, ikke bare på lovens bogstav. Det handler først af alt om retfærdighed og kærlighed.

Det fremhæves her, at det ikke er de ydre udtryk for religiøs fromhed (masser af offerdyr, fx "væddere i tusindtal"), som udgør Israels pagtsforhold til Gud. Hvad gavner al deres ydre fromhed, hvis de fx "begærer marker og røver dem, de begærer huse og tager dem; de undertrykker en mand og hans husstand, en mand og hans ejendom" (Mika 2,2)? Det var meningen, at Israel skulle være et lys for verden, et folk, om hvem de andre med undren ville sige: "Hvor dette store folk dog er et klogt og forstandigt folk!" (5 Mos 4,6). De skulle handle med visdom og forstand, og det indbefattede at behandle andre med retfærdighed og kærlighed.

Daniels bøn

En af de mest berømte bønner i hele Det Gamle Testamente findes i Dan 9. Efter at have studeret profeten Jeremias havde Daniel fundet ud af, at den tid, hvor Israel skulle ligge "i ruiner" (Dan 9,2), halvfjerds år, snart var omme, og han begyndte at bede inderligt.

Og hvilken bøn. En gribende og tårefuld indtrængende tryglen, hvor han bekender sine og sit folks synder samtidig med, at han anerkender Guds retfærdighed midt i den ulykke, som havde ramt dem.

Dan 9,1-19

Hvilke temaer kan du finde, som hænger direkte sammen med Femte Mosebog?

Daniels bøn er et sammendrag af nøjagtigt det, som folket var blevet advaret imod i Femte Mosebog. Det var følgerne af ikke at opfylde deres del af pagten. To gange henviser Daniel til "Moses' lov" (Dan 9,11.13), som helt bestemt indbefattede Femte Mosebog. I denne situation har han måske netop henvist direkte til den.

Som Femte Mosebog havde sagt, var de blevet ført bort fra deres land (se 5 Mos 4,27-31 og 5 Mos 28), fordi de ikke adlød. Det var nøjagtigt, hvad Moses (5 Mos 31,29) var blevet fortalt ville ske.

Det er også tragisk, at i stedet for, at folkene omkring dem sagde: "Hvor dette store folk dog er et klogt og forstandigt folk!" (5 Mos 4,6), var Israel blevet "til spot" (Dan 9,16) for de samme folk.

I alle Daniels tårer og bønfoldelse spørger han aldrig om det, som så mange gør, når ulykken rammer: "Hvorfor?" Han spørger aldrig, for takket være Femte Mosebog ved han nøjagtigt, hvorfor alle disse ting skete. Femte Mosebog giver med andre ord Daniel og de andre landflygtige israelitter en sammenhæng, hvor de kan forstå, at det onde, der ramte dem, ikke var en tilfældig skæbne, en blind tilfældighed, men frugten af deres ulydighed, nøjagtigt som de var blevet advaret om.

Men måske endnu vigtigere: Daniels bøn gav udtryk for, at der på trods af disse begivenheder var håb. Gud havde ikke forkastet dem, uanset hvor meget det måtte have set sådan ud. Femte Mosebog gav ikke alene en sammenhæng for forståelsen af deres situation, den pegede også på løftet om en genoprettelse.

Til eftertanke

Læs Dan 9,24-27, en profeti om Jesus og hans død på korset. Hvorfor blev denne profeti givet til Daniel og os alle i forbindelse med Israels landflygtighed og løftet om at vende hjem?

Til videre studium

"Dette [Mika 6,1-8] er et af de storslåede afsnit i Det Gamle Testamente. Ligesom Amos 5,24 og Hos 6,6 opsummerer det profeternes budskab i det ottende århundrede f.Kr. Afsnittet åbner med et smukt eksempel på en pagtsretssag, hvori profeten indkalder folket til at høre Jahves anklage mod dem. Bjergene og højene er juryen, for de har været til længe og har været vidne til, hvordan Gud har behandlet Israel. I stedet for direkte at anklage Israel for at have brudt pagten spørger Gud Israel, om de har nogen anklager imod ham. 'Hvad har jeg gjort dig, hvad har jeg besværet dig med?' Midt i al uretfærdighed var nogle af de fattige måske blevet trætte af at gøre godt. Midt i mulighederne for at blive hurtigt rige var nogle af jordejerne måske blevet trætte af at holde pagtslovene" (Ralph L. Smith, *Word Biblical Commentary, Micah-Malachi*, (Grand Rapids, MI: 19 Word Books, 1984), vol. 32, s. 50).

"I den påfølgende reformation satte kongen sig for at udrydde hvert eneste spor efter afgudsdyrkelsen. Landets indbyggere havde efterlignet nabofolkene og tilbudt billeder af træ og sten så længe, at det så ud, som om det var menneskeligt umuligt at fjerne hvert eneste spor af disse onder. Men Josija fortsatte sine bestræbelser for at rense landet" (Ellen White, *Profeter og konger*, s. 196).

Spørgsmål
til drøftelse

- 1. Bibelen indeholder nærværende sandheder, som verden har brug for at høre. Det er et stort privilegium at kende dette budskab og dele det med andre. Hvor gode er vi til at leve op til det ansvar?**
- 2. Forestil dig, hvordan Daniel må have haft det. Han havde set sit land blive invaderet og slået og templet, som var centrum for hele folkets tro, ødelagt af afgudsdyrkende hedninger. Hvordan kunne kendskab til Femte Mosebog være til stor opmuntring for ham og andre jøder på hans tid? Hvordan hjalp den bog ham til at forstå alt det, der skete, og hvorfor det skete? Hvordan hjælper vores forståelse af Skriften som et hele til at udholde vanskelige tider og begivenheder, som ellers kunne tage modet fra os? Hvad siger dit svar om, hvor central Bibelen må være for vores tro?**
- 3. Gennemgå i klassen profetien om de 70 uger i Daniel 9,24-27. Hvilken rolle spiller pagten i denne profeti, og hvorfor er tanken om en pagt så betydningsfuld for den – og for os?**

